

Борђе Б. Марјановић
Универзитет у Крајеву
Правни факултет у Крајеву
djordje2611@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5238-7292

КРИВИЧНО ДЕЛО ДОГОВАРАЊЕ ИСХОДА ТАКМИЧЕЊА СА ОСВРТОМ НА КОНВЕНЦИЈУ САВЕТА ЕВРОПЕ О МАНИПУЛАЦИЈИ СПОРТСКИМ РЕЗУЛТАТИМА

Сажетак: Намештање исхода спортистких такмичења једна је од највећих претњи за интегритет спорта. Спорт, као друштвена појава, има своју индивидуалну и друштвену димензију. Међутим, степен остваривања користи за појединца и друштво може бити неутрализован појавама које ујрожавају интегритет спортистких такмичења. Циљ овог истраживања јесте ипужање одговора на питање да ли кривично право, треба да реаује на појаву намештања исхода спортистких такмичења, као и на коју врсту намештања исхода би требало реаовати у оквиру кривичног права. Ово истраживање обухвата и анализу појединих одредби Конвенције Савета Европе о манипулацији спортистким резултатима како бисмо сагледали колики су поенцијални домацаји Конвенције у поледу утицаја на кривична законодавства држава које ратификују конвенцију. У последњем делу рада анализирано је кривично дело договарање исхода такмичења из чл. 208b. Кривичног законика Републике Србије.

Кључне речи: договарање исхода такмичења, намештање спортистких утакмица, кривично дело, Конвенција Савета Европе о манипулацији спортистким резултатима.

1. УВОД

Спорт је део физичке културе који обухвата сваки облик организованог и неорганизованог обављања спортских активности и спортских делатности

од стране физичких и правних лица у систему спорта, у циљу задовољења потреба човека за стваралаштвом, афирмацијом, физичким вежбањем и такмичењем са другима.¹ Кроз спорт се остварују бројне функције које су од значаја како за појединца, тако и за друштвену заједницу. Корисност спорта за појединца види се у томе што спорт доприноси бржем и бољем развоју организма, а посебно код деце развојем позитивних психичких особина. Као позитивна особина спорта наводи се то што спорт представља добар уплив у социјални живот, с обзиром на то да спорт развија друштвеност, шири социјалну мобилност, односно покретљивост и припрема спортисту за радну и породичну професију.² Спорт је значајан за ширу друштвену заједницу. Он доприноси међусобном повезивању, развијању етичких вредности, али и развоју привреде једне државе. Спорт је значајан фактор у изналажењу идеала мира, развоја и промовисања хуманистичких и етичких вредности, узајамног разумевања и зближавања људи.³

Позитивно деловање спорта на појединца и друштво произилази из његових унутрашњих вредности, као што су фер плеј, поштовање правила игре, поштовање других учесника или самодисциплина. Уколико би се унутрашње вредности спорта изгубиле или биле замењене вредностима тежње ка профиту, моћи, или уколико би спорт доприносио развијању негативних друштвених појава, позитивне вредности које спорт развија, био то појединац или друштво, биле би изгубљене. Услед наведеног, неопходно је увидети све потенцијалне аномалије у друштвеним односима које произилазе из спорта.

Допинг, навијачки хулиганизам, утицај политике, трансфери младих спортиста, негативан утицај родитеља, тренера и других спортских радника само су неке од појава које могу умањити позитивне ефекте спорта за друштво и за појединца. Ипак, поједини аутори сматрају да је у протеклим годинама највећи проблем за заштиту интегритета спорта намештање, односно договарање исхода спортских такмичења.⁴ Једна од основних карактеристика спорта јесте неизвесност. Ипак, осим постизања спортских резултата, спортска такмичења постала су и средство за максимизирање профита. Да би се он остварио, особе које су повезане са спортом, као и субјекти који су повезани са спортским кладионицама, предузимају радње са циљем намештања исхо-

¹ Закон о спорту, *Службени гласник РС*, бр. 10/2016.

² Сретенка Дугалић, „Значај спорта и понашања спортиста за формирање ставова људи“, *Спорти-наука и право* 6/2016, 6.

³ Ненад Ђурђевић, Миодраг Мићовић, Зоран Вуковић, *Уговори у спорту*, Крагујевац 2014, 23.

⁴ Reynold Lastra, Peter Bell, Christine Bond, „Sports betting and the integrity of Australian sport: Athletes and non-athletes perception of betting – motivated corruption in sport“, *International Journal of Law, Crime and Justice* 1/2018, 194.

да спортског такмичења.⁵ Намештање мечева сматра се претњом за фундаментални принцип на коме је засновано спортско такмичење, а то је неизвесност исхода такмичења.⁶ Борба за очување интегритета спорта спречавањем договарања исхода спортских такмичења постали су циљеви којима теже државе, али и различите међународне организације. Савет Европе препознао је потребу за пружањем заштите интегритету спортских такмичења, па је у склопу конференције министара спорта Савета Европе у Београду, 15. 3. 2012. године усвојена резолуција у којој је наглашено да би намештање утакмица могло да поткопа поверење јавности у спорт и државе у којима се спортске манифестације одржавају.⁷ Након тога, Савет Европе усвојио је Конвенцију о спречавању манипулација на спортским такмичењима.⁸

У овом раду, нашу пажњу посветићемо разлозима због којих је потребно да се намештање исхода спортских такмичења кривично санкционише, деловима Конвенције о спречавању манипулација на спортским такмичењима који се односе на кривично санкционисање радњи којима се манипулише исходима спортских такмичења, као и приказу кривичног дела договарање исхода такмичења из чл. 208b Кривичног законика Републике Србије као и поређењу бића кривичног дела договарање исхода такмичења са сличним кривичним делима из упоредног права.

ДОГОВАРАЊЕ ИСХОДА СПОРТСКОГ ТАКМИЧЕЊА – ДА ЛИ ЈЕ ПОТРЕБНА РЕАКЦИЈА КРИВИЧНОГ ПРАВА?

Договарање исхода спортских такмичења вероватно постоји исто онолико дуго колико се спортска такмичења и одржавају. Као потврда овог закључка може нам послужити пример да је током 98. Олимпијских игара, 388. године пре нове ере, један боксер подмитио тројицу својих противника како би осигурао победу. Исход је био такав да су сва четворица боксера била кажњена.⁹ Истраживачи су открили и писане изворе који указују да је

---

⁵ Mijo Galiot, Silvio Čović, „Odgovornost za nameštanje mečeva rezultata sportskih takmičenja s aspekta podmićivanja“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 1/2021, 316.

⁶ Minhyeok Tak, Steven Jackson, Michael Sam, „The problems and causes of match fixing: are legal sport betting regimes to blame?“, *Journal of Criminological Research, Policy and Practice* 1/2018, 73.

⁷ Дејан Шупут, „Кривичноправно санкционисање намештања спортских резултата – нехармонизованост законодавства европских држава“, *Страни правни животи* 2/2013, 121.

⁸ Конвенција Савета Европе о манипулацији спортским такмичењима (Council of Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions), усвојена: 18. септембра 2014. године, ступила на снагу: 01. септембра 2019. године, Council of Europe Treaty Series – No. 215.

⁹ Mike Huggins, „Match-fixing: a historical perspective“, *International Journal of the History of sport* 2-3/2018, 137.

једно такмичење у рвању 267. године у Египту било намештено.¹⁰ Разлог да се спортски исходи унапред договарају у овим случајевима може се тражити у томе што је победа на спортским борилиштима доприносила побољшању друштвеног статуса победника спортског такмичења. Договарање исхода спортских такмичења као проблем за очување вредности спорта среће се и у средњем веку, па је тако, на пример, у августу 1774. године у једним лондонским новинама, извештавано о проблему намештања мечева у крикету.¹¹ Оно што је карактеристика намештања мечева у протеклим деценијама је да се среће широм света, да је повезано са организованим криминалом, као и да због медијске пропраћености појединих случајева, намештање мечева може довести до губитка поверења у регуларност спортских такмичења.

Узрок највећег броја намештених исхода спортских такмичења данас јесте финансијске природе и он се крије у повећању капитала посредством спортских кладионица. Велики број спортских кладионица које имају дозволу да се баве делатношћу игара на срећу, затим развој технологија који омогућава да спортске кладионице понуде већи избор заинтересованим играчима игара на срећу, али и могућност брзог и лаког генерисања великих новчаних прихода, довели су до тога да већи број лица постане заинтересован да договори исход спортског такмичења и да на такав начин осигура сопствени улог у игри на срећу. Узрок повећаном броју намештених исхода спортских такмичења у протеклим деценијама, а који је повезан са спортским кладионицама, крије се у могућностима које пружа интернет. Интернет је понудио могућност да се заинтересована лица кладе од куће, али је и понудио кладионицама могућност да својим играчима понуде нове различите могућности у погледу избора игара на срећу. Све то довело је до глобалног ширења тржишта спортског клађења.¹²

Иако се најчешће договарање исхода спортских резултата повезује са финансијским мотивима лица која учествују у договарању, не можемо занемарити ни оне ситуације када финансијски мотив није примарни циљ договарања исхода спортског такмичења. Узрок договарања исхода спортског такмичења може бити жеља да се другом тиму помогне у остваривању његових спортских циљева, такмичарски мотиви тима који би за последицу имали да тим намерно изгуби спортску утакмицу како би тиме остварили одређене спортске циљеве и други. Као занимљив пример договарања ис-

¹⁰ Anna Smith, „Criminal offences for match-fixing: observations on the current framework and suggestions for future national legislation“, *Sports law and Governance Journal* 1/2023, 3.

¹¹ Madalina Diaconu, Surbhi Kuwalker, Andre Kuhn, „The court of arbitration for sport jurisprudence on match-fixing: a legal update“, *The International Sports Law Journal* 1/ 2021, 29.

¹² Louis Vandercuys, An Vermeersch, Tom Vander Beken, „Macolin and beyond: Legal and regulatory initiatives against match manipulation“, *The international Sports law and Journal* 1/2022, 245.

хода спортског такмичења који није био повезан са спортским кладионицама наводимо онај у коме је возач Формуле 1 намерно изазвао несрећу током трке како би помогао другом возачу, члану свог тима, да победи на трци и тиме избегне отказ.¹³ За љубитеље спорта нису непознате оне ситуације када пре последње утакмице у такмичењу можемо прогнозировать исход те утакмице претпостављајући постојање договора о исходу утакмице којим се омогућава да одређени тим не испадне у нижи ранг такмичења или да оствари одређени пласман у укупном поретку којим се остварује одређени спортски циљ. Иако у овим ситуацијама финансијска корист није непосредни циљ, она се најчешће посредно остварује у виду бољих уговора кроз телевизијска права или већи број продатих карата с обзиром на квалитет такмичења у коме ће се тим такмичити, а који је обезбеђен након што су два тима договорили исход такмичења. У неким ситуацијама остваривање такмичарских циљева може довести и до проузроковања економских губитака код спортског тима или спортисте који је остварио такмичарске циљеве.

Последице за друштвену заједницу које могу произаћи из намештања исхода спортског такмичења су вишеструке. Намештање мечева угрожава интегритет спорта, а уколико би исто било неконтролисано могло би довести до разарања спорта. Примера ради, многи млади људи које је спорт привукао због своје неизвесности, могли би изгубити интересовање за праћењем спорта и бављење истим. Док је утицај спорта на друштво све већи, многи млади људи губе поштовање према вредностима спорта.¹⁴ Отуда је пред друштвом питање да ли жели да сачува интегритет спорта и све његове користи које има за заједницу. Ниједан спорт данас није изузет од опасности да његов интегритет угрози намештање спортских мечева. Не само да је намештању исхода подложен врхунски спорт, већ је то случај и са аматерским спортом. При таквим околностима, спорт као друштвени чинилац који има мноштво користи, како за индивидуалца, тако и за друштво, постаје рањив. Договарање исхода спортских утакмица повезано је са организованим криминалом. Различита истраживања показала су постојање везе између намештања утакмица, трговине људима и трговине наркотицима,¹⁵ па је самим тим неопходно пронаћи одговарајући правни механизам како би се друштво заштитило од наведених појава.

У упоредном праву постоје различити начини којима се реагује на договарање исхода спортских утакмица. Поједини аутори стоје на становишту

¹³ Joe – Hyeon Park, Chang-Hwan Choi, Jiwon Yoon, Vassil Girginov, „How should sports match fixing be classified?“, *Cogent Social Sciences* 1/2019, 6.

¹⁴ Н. Ђурђевић, М. Мићовић, З. Вуковић, *Уговори у сџорџу*, Крагујевац 2014, 23.

¹⁵ Minhyeok Tak, Michael P. Sam, Stevan Jackson, „The problems and causes of match fixing: are legal sports betting regimes to blame“, *Journal of Criminological Research, Policy and Practice* 1/2018, 77.

да најфикаснију борбу против договарања исхода спортских такмичења могу водити дисциплинска тела спортских такмичења, која могу најбрже прикупити све релевантне информације.¹⁶ Иако је утисак да се за договарање исхода спортских утакмица, најчешће, кривично одговара, не постоји универзална сагласност о томе да исто треба бити и кривично дело. Ипак, као основни аргументи да се договарање исхода спортског такмичења кривично санкционише наводи се да намештање утакмица *ујрожава инџејриџеј џакмичења, наноси џиџејџу друџиџивеним, кулџурним, образовним вредносџиџма које џромовиџе сџорџи, као и џо да се намешџиџање уџтакмиџа може смаџтраџи обликом коруџиџије*. У неким ситуацијама извршиоци ових дела јесу она лица према којима дисциплинска тела спортских организација не могу деловати.¹⁷

ЗНАЧАЈ КОНВЕНЦИЈЕ САВЕТА ЕВРОПЕ О МАНИПУЛАЦИЈАМА ИСХОДИМА СПОРТСКИХ ТАКМИЧЕЊА ЗА НАЦИОНАЛНА КРИВИЧНА ЗАКОНОДАВАСТВА

С обзиром на то да је спорт на глобалном нивоу угрожен намештањем спортских мечева, да велики број намештених мечева садржи транснационална обележја, да у извршењу оваквих радњи учествују организоване међународне криминалне групе, пред међународну заједницу поставио се изазов усвајања међународне конвенције којом би се остварили адекватни видови сарадње између свих заинтересованих страна, а како би се тиме ниво борбе против намештања спортских такмичења подигао на један виши ниво. Савет Европе усвојио је у току 2014. године Конвенцију о спречавању манипулација на спортским такмичењима (у даљем тексту Конвенција), а иста је почела да се примењује од 2019. године. До сада је 8 држава ратификовало ову Конвенцију, а интересантно је да је Република Србија једна од првих држава које су потписале Конвенцију, али до данашњег дана исту није ратификовала.¹⁸

Како намештање исхода спортских такмичења има транснационални карактер, основни циљ Конвенције јесте повећање сарадње како на националном, тако и на међународном нивоу. У борби против намештања исхода спортских такмичења морају учествовати различити субјекти, као што су

¹⁶ Ben Van Rompuy, „Effective sanctioning of match-fixing: the need for a two-track approach“, *ICCS Journal* 1/2013, 72.

¹⁷ KEA European Affairs, *Match fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 27*, Bruxelles 2012, 16.

¹⁸ Конвенција је ратификована и ступила на снагу у: Грчкој, Исланду, Италији, Норвешој, Португалу, Молдавији, Швајцарској и Украјини. Република Србија је 18.09.2014. године потписала Конвенцију али је још увек није ратификовала.

владе држава, представници спортских кладионица и спортских клубова, организатори различитих спортских такмичења и представници правосудних органа. Да су доносиоци Конвенције препознали нарочити значај међународне сарадње говори нам и то што је остављена могућност да се Конвенцији придруже и поједине државе које нису чланице Савета Европе.¹⁹

Основни циљеви Конвенције представљени су у чл. 1 као: *сиречавање, ошкривање и санкционисање националних или међународних манипулација на националним и међународним спортишким такмичењима, као и промоција националне и међународне сарадње у борби против манипулација на спортишким такмичењима између додичних јавних органа власти, као и организација које су укључене у спортиш и спортишко клађење*. Неопходност координисане међународне сарадње произилази због глобалне природе намештања спортских резултата, као и констатованог утицаја међународних криминалних организација, чему се не може супроставити свака држава појединачно. Конвенција дефинише манипулацију исходом спортског такмичења као *намеран договор, радњу или пројуси у циљу нејравилне промене резултата или тока спортишког такмичења како би се уклонили сви или један део нејредвидиве природе спортишког такмичења с циљем стицања неојраване користи за себе или за групе*.

Поглавље IV Конвенције садржи одредбе које се односе на кривична дела која се односе на манипулације на спортским такмичењима, учешће помагача и подстрекача у извршењу ових кривичних дела и одговорност правних лица за ова кривична дела. Доносиоци Конвенције препустили су државама потписницама да саме одреде границу кажњивог понашања. Она само обавезује стране уговорнице да њеним националним законодавством омогући кривично санкционисање манипулације на спортским такмичењима када оне укључују *јринудне, корумпиране или нејошћене праксе, а које су дефинисане јравом држава уговорница*. Овом одредбом, као кривично дело манипулације исходом спортског такмичења обухваћене су како оне радње које за циљ имају стицање непосредне противправне имовинске користи, најчешће преко спортских кладионица, тако и друге радње које могу бити мотивисане такмичарским мотивима. Уколико се националним законодавством присилна, корумпирана или непоштена пракса тумаче екстензивно, онда се, примера ради, радња тренера који саветује играче да не пруже свој максимум на спортском борилишту, а како би се тиме постигао неки такмичарски циљ, могла кривично санкционисати.²⁰ На овакав начин, државе

¹⁹ Конвенција Савета Европе о манипулацији спортским резултатима (Council of Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions), усвојена: 18. септембра 2014. године, ступила на снагу: 01. септембра 2019. године, Council of Europe Treaty Series – No. 215. чл. 43.

²⁰ L. Vandercuyss, A. Vermeersch, T. Vander Beken, „Macolin and beyond : Legal and regulatory initiatives against match manipulation“, *The international Sports law and Journal*, 1/2022, 246.

потписнице и даље задржавају висок степен самосталности у погледу дефинисања радњи које ће бити кривично санкционисане.

Проблем који би могао проizaћи у примени Конвенције јесте тај да државе нису у потпуности усаглашене у начину дефинисања кривичних дела које се односе на договарање исхода спортског такмичења. Простор који је остављен државама у начину дефинисања кривичних дела повезаних са манипулацијама резултатима спортских утакмица може угрозити остваривање начела законитости кривичног права. Пре свега, спортисти, који не морају познавати кривично право, не могу знати која радња ће бити кривично дело, а нарочито с обзиром на то да се велики број спортских такмичења организује у иностраним државама. Узимајући у обзир начин на који је дефинисан круг радњи које државе треба кривично да санкционишу, поставља се и питање како ће се облици међународне сарадње предвиђене Конвенцијом, у виду екстрадиције и узајамне помоћи,²¹ остваривати у оним ситуацијама када се једна радња у једној држави може подвести под кривично дело у вези са манипулисањем исходом спортског такмичења, а у другој држави не. Због наведеног може се критиковати то што доносиоци Конвенције нису искористили прилику да утичу на хармонизацију законодавства у погледу дефинисања свих елемената овог кривичног дела, а што би допринело и свим другим циљевима Конвенције, као и лакшој примени свих других њених норми.

Радња која за последицу има унапред договорен исход спортске утакмице у већини европских држава се сматра деликтним понашањем за које се изричу разноврсне санкције. Оно што је различито јесте под које се биће кривичног дела може подвести манипулација спортским резултатима. Конвенција такође не обавезује државе да предвиде кривично дело које ће се искључиво односити само на намештање спортских исхода. Штавише, истиче се да то што држава предвиди као посебно кривично дело договарање исхода спортског резултата, не мора бити повезано са ефикаснијом борбом против намештања спортских утакмица. Конвенција је препознала хетерогеност законодавних решења у погледу кривичних дела под која се подводи радња договарања исхода спортских утакмица, па је тако предвидела *да уколико се у иницијативама међународне сарадње двострука кажњивост сматра захтевом сарадње, да се овај услов сматра испуњеним без обзира на то да ли закони државе којој је захтев достављен то кривично дело сврстава у испу категорију или да ли користи испу термин да именују то дело ако се ионашање које је у основи кривичног дела у вези којег се тражи међународна сарадња кривично дело према законима обе државе.*²²

²¹ Конвенција Савета Европе о манипулацији спортским резултатима (Council of Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions), усвојена: 18. септембра 2014. године, ступила на снагу: 01. септембра 2019. године, Council of Europe Treaty Series – No. 215. чл. 26.

²² Конвенција Савета Европе о манипулацији спортским резултатима (Council of Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions), усвојена: 18. септембра 2014. године,

Конвенција посебно предвиђа *посебну обавезу да државе предвиде кривичну одговорност за прање новца које је стечено приходом од кривичног дела које се односи на манипулацију спортистким такмичењем*.²³ Не треба да чуди то што су доносиоци Конвенције препознали потребу да предвиде обавезу држава да као кривично дело треба посебно да се предвиди прање новца које је стечено приходом од кривичног дела које се односи на манипулацију спортистким такмичењем. Прањем новца нелегално стечена добит прелази из једног облика у други у фазама које се врло брзо смењују, што отежава откривање²⁴ начина на који је новац заиста прибављен. Повезаност организованих криминалних група са намештањем спортистких резултата је велика. Процењује се да се 140 милијарди долара годишње обрне преко спортистког клађења.²⁵ Делује да је Конвенција препознала потребу за успостављањем адекватних видова заштите, као и међународне сарадње како би се спречило прање новца које је стечено приходом од кривичног дела које се односи на манипулацију резултатима спортистког такмичења.

Конвенција садржи и одредбу којом обавезује све државе које примењују конвенцију да правна лица одговарају за кривична дела предвиђена конвенцијом. У зависности од правног система, та одговорност може бити кривична, грађанска или управна.²⁶ Можемо замислити ситуације да спортистски тимови, уколико имају својство правног лица, могу бити одговорна у случају договарања исхода спортистког такмичења.

КРИВИЧНО ДЕЛО ДОГОВАРАЊЕ ИСХОДА СПОРТИСКОГ ТАКМИЧЕЊА У КРИВИЧНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Кривично дело договарања исхода спортистког такмичења није било предвиђено приликом доношења Кривичног законика Републике Србије 2006. године. Комисија која је припремила текст Кривичног законика сматрала је да је деликтно понашање које чини елементе биће кривичног дела уговарање исхода такмичења могуће подвести под кривична дела примања и давања

ступила на снагу: 01. септембра 2019. године, Council of Europe Treaty Series – No. 215. чл. 26. ст. 3.

²³ *Ibid.* чл. 16.

²⁴ Бранислав Симоновић, *Криминалистика*, Крагујевац 2012, 614.

²⁵ Ladislav Mravec, „Match-fixing as a Threat to Sport: Ethical and Legal Perspectives“, *Studia sportiva* 2/2021, 37.

²⁶ Конвенција Савета Европе о манипулацији спортистким резултатима (Council of Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions), усвојена: 18. септембра 2014. године, ступила на снагу: 01. септембра 2019. године, Council of Europe Treaty Series – No. 215. чл. 18

мита, као и под кривично дело трговине утицајем.²⁷ Да је српско законодавство колебљиво у погледу питања да ли ово кривично дело треба да буде посебно инкриминисано указује нам и податак да је Кривични закон Републике Србије након измена из 2002. године садржао у двадесет првој глави кривично дело уговарање исхода такмичења, предвиђајући да ово кривично дело *извршава лице које уговори исход сјорџској или друџој такмичења и на њај начин љрибави за себе или друџој какву корисџ. Квалифоквани облик овој дела извршавало је оно лице које је љрибљало имовиснку корисџ у износу љреко двестџа хиљада динара, односно уколико је љрибављена имовинска корисџ у износу љреко шестџстџо хиљада динара.*²⁸ У образложењу измена Кривичног законика приликом инкриминације кривичног дела договарања исхода спортског такмичења, у образложењу је наведено: *га је у љракси љрисуџина љојава договарања исхода такмичења, а га у већини случајева не може га се љодведе љод законски оџис некој друџој кривичној дела љре свеџа љреваре.*²⁹

Страна законодавства на различите начине предвиђају кривичну одговорност за радњу којом се унапред договара исход спортске утакмице. Поједине анализе законодавстава држава широм света показују нам да се договарање исхода спортских утакмица подводи под четири различита кривична дела: кривично дело договарање исхода спортског такмичења, кривично дело преваре, кривично дело примање мита и кривично дело недозвољено играње игара на срећу.³⁰ Што се тиче држава које прописују посебно кривично дело договарања исхода спортских такмичења, оне то раде на врло хетероген начин. Република Србија се сврстава у групу држава које су својим кривичним закоником предвиделе посебно кривично дело договарања исхода такмичења.³¹ Бугарска такође сврстава кривично дело договарање исхода спортских утакмица у свој Кривични законик, али га он систематски сврстава у групу кривичних дела против спорта.³² Друга група држава јесте она у којима је у Закону о спорту предвиђено кривично дело договарања

²⁷ Д. Шупут, „Кривичноправно санкционисање намештања спортских резултата – нехармонизованост законодавства европских држава“, *Сџрани љравни живоџ*, 2/2013, 122.

²⁸ Кривични закон Републике Србије, *Службени џласник Србије и Црне Горе* 26/77-1341, 28/77-1566, 43/77-2213, 20/79-1059, 24/84-1233, 39/86-2739, 51/87-2421, 6/89-406, 42/89-1401, 21/90-888 и *Службени џласник Републике Србије* бр.16/90-468, 49/92-1664, 23/93-817, 67/93-3110, 47/94-1465 и 17/95- 529, 44/98, 10/02, чл. 255i.

²⁹ Вид. Предлог измена и допуна Кривичног законика од 06. децембра 2012. године, http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/predlozi_zakona/4108-12Lat.pdf (17. јул 2023.)

³⁰ KEA European Affairs, *Match fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 27*, Bruxelles 2012.

³¹ Кривични законик, *Службени џласник Републике Србије* бр. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

³² KEA European Affairs, *Match fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 27*, Brussels 2012, 33.

исхода спортских мечева или друго сродно кривично дело. Примери таквих држава јесу Кипар, Грчка или Пољска.³³ У трећој групи држава донет је посебан закон о спречавању превара у спорту и у оквиру њих је прописано кривично дело договарање исхода спортских такмичења. Сматрамо да прописивање посебних кривичних дела која би се односила на заштиту интегритета такмичења и спречавање намештања спортских мечева може имати своје предности које би се виделе у немогућности да се због неприлагођеног описа бића кривичног дела нека радња не може подвести под то друго кривично дело. Такође, може доћи до предвиђања различитих бића кривичних дела под која би се могле подвести различите радње које су повезане са намештањем исхода спортских такмичења, као и преварне радње које би омогућиле стицање нелагалних прихода кроз спортске кладионице.

Заштитни објекат кривичног дела договарање исхода спортског такмичења према важећем Кривичном законнику јесте имовина. Код имовинских кривичних дела имовина је једини или основни објект заштите, док је основни мотив извршења кривичних дела против имовине постојање намере да се за себе или другог прибави имовинска корист, или да се другом прузрокује штета, односно побуде у виду користољубља.³⁴ Осим у овој глави, постоје кривична дела која такође за предмет напада имају имовину, али су сврстана у неке друге главе кривичних дела према принципу претежности.³⁵ Имајући у виду групу кривичних дела у коју је сврстано ово кривично дело, делује да је законодавац имао циљ да превасходно инкриминише оне манипулације са спортским исходима код којих је намера стицање имовинске користи. Поставља се питање колико је сврставање у ову групу кривичних дела оправдано, с обзиром на то да неке радње договарања исхода спортског такмичења не морају бити предузете са намером стицања противправне имовинске користи. Како Кривични законик не садржи посебну групу кривичних дела која за заштитни објекат имају спорт, делује да је ово кривично дело могло да буде предвиђено посебним кривичним законодавством и то Законом о спорту. Као један од разлога за нормирање кривичног дела у посебном закону наводи се то што је за разумевање таквих дела неопходно познавање целовитости таквих закона.³⁶ Управо због специфичности односа који произилазе из спортских такмичења, правила спортске игре захтевају да посебну пажњу посветимо посебним спортским правилима. Спорт је, као и свака друга игра, по својој суштини посебно занимање, брижљиво издвојен од осталог живота који се одвија у јасно дефинисаном времену и

³³ *Ibid.* 35-38.

³⁴ Драган Јовашевић, Војислав Ђурђић, *Кривично право: Посебни гео*, Ниш 2013, 121.

³⁵ Зоран Стојановић, Наташа Делић, *Кривично право посебни гео*, Београд 2020, 125.

³⁶ Драган Јовашевић, „Споредно кривично законодавство у Републици Србији“, *Војно дело* 7/2019, 96.

посебно одређеном простору.³⁷ Због наведеног сматрамо да је потребно да се размотри потреба да Закон о спорту нормира сва кривична дела која за последицу имају нарушавање интегритета спортског такмичења до којег долази намештањем исхода спортског такмичења.

Радња извршења кривичног дела договарање исхода спортског или другог такмичења јесте управо договарање исхода такмичења. Субјективни елемент бића овог кривичног дела јесте намера за стицање противправне имовинске користи. Поједини аутори сматрају да има места примени овог кривичног дела и у оним ситуацијама када се ради о посредној имовинској користи од, на пример, бољег пласмана као резултата договореног исхода или добијања веће плате за прелазак у други клуб као последица добијеног такмичења.³⁸ Начин на који је дефинисано ово кривично дело и група у коју је сврстано више нам указују на то да се ово кривично дело односи само на оне ситуације када је договор о исходу спортског такмичења постигнут са намером стицања имовинске користи. Делује да би оваквим тумачењем сваки спортски резултат сводили искључиво на стицање имовинске користи, и да тиме занемарујемо суштинске карактеристике спорта. Примера ради, веома је дискутабилно да ли се пласманом у виши ранг такмичења уопште остварује имовинска корист, с обзиром на то да због различитих трошкова то може бити и имовинско оптерећење за одређени спортски тим. Због наведеног сматрамо да је овакво тумачење екстензивно и да је неопходно разумети да договор о исходу спортског такмичења не мора бити праћен намером о стицању имовинске користи.

Радња овог кривичног дела довршена је у тренутку постизања договора о исходу спортског или другог такмичења. С обзиром на то да је за договор неопходно да постоји двоје субјеката, поставља се питање шта ће се десити у ситуацији када исход спортског такмичења намести једно лице. Примера ради, тенисер који са намером стицања противправне имовинске користи изуби тениски меч, како би на такав начин стекао имовинску корист, или фудбалски играч који намерно добије црвени картон у игри, а због тога што је исти био предмет његовог клађења. Делује да законодавац није препознао ситуацију да се за ове радње одговара за кривично дело договарање исхода такмичења, већ да је сматрао да би евентуално ова радња могла подвести под радњу неког другог кривичног дела. Будући да се законодавац определио да предвиди посебно кривично дело договарања исхода такмичења, сматрајући потребним да на такав начин отклони могућност да се радња договарања исхода такмичења не може подвести под биће других кривичних дела,

³⁷ Н. Ђурђевић, М. Мићовић, З. Вуковић, *Уговори у спорту*, Крагујевац 2014, 29.

³⁸ Зоран Стојановић, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд 2022, 720.

сматрамо потребним да се предвиди и посебна могућност да субјекат који самостално (без договора са другим) намести исход спортског меча са циљем стицања противправне имовинске користи кривично одговара за посебно кривично дело.

Специфичности намештања мечева, начин стицања користи, угрожавање интегритета спортског такмичења, повезаност спортисте појединца са организованим криминалним групама, представљају неке од разлога због којих је потребно да се кривично санкционишу и оне радње код којих спортиста појединац намешта исход спортске утакмице. Као једно од предложених решења одређених међународних студија у вези са овим кривичним делом издваја се оно које предлаже да инкриминација обухвати оне радње које се састоје од намерног клађења на намештену утакмицу³⁹, што би могло да обухвати и ситуацију која је горе изнета. Могуће је да се законским описом кривичног дела предвиди кривична одговорност оног лица које промени ток или резултат неког спортског или другог такмичења својим радњама које су противне закону или спортским правилима са намером да истим доведе до остваривања одређених недозвољених циљева спортског клађења.⁴⁰ Изменама Кривичног законика, у смислу прихватања предложених решења, отклониле би се сметње за кривичним процесуирањем радњи које се по свом значају и последицама могу изједначити са већ предвиђеним кривичним делом договарања исхода спортског такмичења.

Квалификациони облици кривичног дела договарања исхода спортског такмичења јесу они у којима прибављена имовинска корист прелази износ од четиристо педесет хиљада динара, односно износ од милион и петсто хиљада динара. С обзиром на то да је ово кривично дело сврстано у групу кривичних дела против имовине, не чуди што је законодавац квалификационе околности везао за износ стечене противправне имовинске користи. Ипак, сматрамо да наведено решење није у потпуности узело сва она друштвена добра која треба да буду заштићена прописивањем овог кривичног дела, као и све специфичности које прате извршење овог кривичног дела. Пре свега, законодавац није препознао за потребу да разликује оне облике дела које би укључивале манипулацију над малолетним лицима као учесницима спортских догађаја, а што је од нарочитог значаја с обзиром на специфичну везу између малолетника и спорта. Такође, законодавац не препознаје потребу да као квалификациону околност узме оне ситуације када би ово кривично дело било извршено од стране организоване криминалне групе. Квалифи-

³⁹ International Olympic committee, United Nations Office on drugs and Crime, *Criminalization approaches to combat match-fixing and illegal/irregular betting: a global perspective, comparative study on the applicability of criminal law provisions concerning match-fixing and illegal/irregular betting*, Vienna 2013, 301.

⁴⁰ *ibid.* 314.

каторна околност могла би бити и то да је договорен исход спортског или другог такмичења у намери да се себи или другоме прибави противправна имовинска корист посредством спортских клубова. Сматрамо да је законодавац сврставањем кривичног дела договарање исхода спортских такмичења у групу имовинских кривичних дела превасходно имао у виду имовинску корист која може произаћи из кривичног дела, па да је због наведеног изгубио из вида друге околности које би ово дело могло учинити нарочито тешким.

За основни облик кривичног дела договарање исхода такмичења предвиђена је казна затвора од шест месеци до три године и новчана казна. Уколико прибављена имовинска корист прелази износ од четиристо педесет хиљада динара предвиђена је казна затвора једне до осам година и новчана казна, а уколико прелази износ од милион и петсто хиљада динара казна затвора од две до десет година и новчана казна. Казнени опсег за ово кривично дело у границама је оних које се предвиђају у другим европским државама које предвиђају посебно кривично дело које укључује манипулацију исходом спортског такмичења. У оним државама које предвиђају посебно кривично дело договарање исхода спортског такмичења казна се креће у распону од 6 месеци у Грчкој до 8 година у Бугарској.⁴¹ Покушај кривичног дела договарање исхода спортског такмичења је кажњив.

У судској пракси у Републици Србији није забележен већи број осуда за кривично дело договарање исхода спортског такмичења. Од поновног увођења овог кривичног дела у кривично законодавство забележене су укупно три осуде, две у току 2017. године⁴² и једна у току 2014. године.⁴³ Поједине студије указују да ово кривично дело није често ни у другим европским државама. Делује да велики број кривичних дела остаје невидљив у овим статистикама, као и да су проблеми далеко већи од начина на који кривично законодавство дефинише круг кривичних дела. Мањи број судских осуда за ово кривично дело објашњава се недостатком политичке воље да се истрага за ова кривично дело спроведе, али се може објаснити и са тешкоћама у доказивању да је ово кривично дело извршено. Веома се тешко може доказати да одређени спортиста није пружио свој максимални напор на спортском игралишту, као и да је узрок тога повезан са стицањем имовинске користи.

---

⁴¹ KEA European Affairs, *Match fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 27*, Bruxelles 2012, 44.

⁴² Републички завод за статистику, „Билтен њунолејних учиниоца кривичних дела у Републици Србији 2017“, Београд 2018, 72.

⁴³ Републички завод за статистику, „Билтен њунолејних учиниоца кривичних дела у Републици Србији 2015“, Београд 2016, 60.

ЗАКЉУЧАК

Манипулисање исходима спортских такмичења онемогућава остваривање једног од основних постулата спорта, а то је непредвидивост исхода спортског такмичења. Вештине спортиста, неизвесност, узбудљивост, поштовање такмичара, привукли су пажњу великог броја људи. Спорт као такав је веома користан, како за индивудалца, тако и за друштвену заједницу. Нажалост, спорт је одувек привлачио и оне који су посредством њега желели да остваре различите интересе које не можемо окарактерисати као позитивне за заједницу. Штавише, они прете да угрозе интегритет спорта, а самим тим и позитивне карактеристике истог.

Борба за очување интегритета спорта може се водити само уз постојање адекватних видова међународне сарадње и уз учешће свих заинтересованих субјеката. Усвајањем Конвенције Савета Европе о манипулацијама на спортским такмичењима представља први корак ка јачању међународне сарадње у погледу сузбијања манипулација на спортским такмичењима. Ипак, колики ће бити практични значај ове Конвенције показаће предстојећи временски период. Сматрамо да би за Републике Србију било од значаја да ратификује Конвенцију чиме би показала спременост да активно учествује у сузбијању ове појаве која угрожава легитимитет спорта. Ратификовање Конвенције представљао би само први корак ка смањењу броја спортских утакмица чији је исход манипулисан. Како сама Конвенција не предвиђа обавезу држава да усагласе своја законодавства предвиђајући описе кривичних дела која се односе на намештање исхода спортских такмичења, неопходно је да носиоци законодавне власти у Републици Србији размотре на који начин је потребно да кривично право реагује на случајеве манипулисања исхода спортских такмичења. Сматрамо да је важећи опис кривичног дела договорање исхода такмичења сувише рестриктиван и да као такав онемогућава да се под њега подведу све оне радње којима се утиче на нарушавање интегритета спортских такмичења а кроз манипулисање исходима такмичења. Предлог је да након будућих измена Кривичног законика исте предвиде *кривичну одговорност оној лица које њромени њок или резултат некој спортиској или друтој такмичења својим радњама које су њроштивне закону или спортиским њравилима са намером да истим доведе до остваривања одређених недозвољених циљева спортиској клађења*. Такође, неопходно је препознати различите друге квалификаторне околности који ова кривична дела чини нарочито тешким а неки од предлога јесу да се као квалификаторне околности препознају *извршење кривичној дела од стиране организоване криминалне групе као и манипулација над малолетницима*. Предложене измене подразумевале би да законодавац као заштитни објекат кривичних дела које се односе на манипулацију спортским такмичењима не препознаје

само кроз стечену противправну имовинску корист, већ и да одређени степен заштите пружи интегритету спорта.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

І. Библиографски извори

- Anna Smith, „Criminal offences for match-fixing: observations on the current framework and suggestions for future national legislation“, *Sports law and Governance Journal* 1/2023.
- Ben Van Rompuy, „Effective sanctioning of match-fixing: the need for a two-track approach“, *ICCS Journal* 1/2013.
- International Olympic committee, United Nations Office on drugs and Crime, *Criminalization approaches to combat match-fixing and illegal/irregular betting: a global perspective, comparative study on the applicability of criminal law provisions concerning match-fixing and illegal/irregular betting*, Bruxelles 2013.
- Joe-Hyeon Park, Chang-Hwan Choi, Jiwun Yoon, Vassil Girginov, „How should sports match fixing be classified?“, *Cogent Social Sciences* 1/2019.
- KEA European Affairs, Match fixing in sport, A mapping of criminal law provisions in EU 27, Bruxelles 2012.
- Louis Vandercuys, An Vermeersch, Tom Vander Beken, „Macolin and beyond : Legal and regulatory initiatives against match manipulation“, *The international Sports law and Journal* 1/2022.
- Madalina Diaconu, Surbhi Kuwalker , Andre Kuhn, „The court of arbitration for sport jurisprudence on match- fixing : a legal update“, *The International Sports Law Journal* 1/ 2021.
- Mijo Galiot, Silvio Čović, „Odgovornost za nameštanje mečeva rezultata sportskih takmičenja s aspekta podmićivanja“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 1/2021.
- Mike Huggins, „Match-fixing: a historical perspective“, *International Journal of the History of sport* 2-3/2018.
- Minhyeok Tak, Steven Jackson, Michael Sam, „ The problems and causes of match fixing: are legal sport betting regimes to blame?“, *Journal of Criminological Research, Policy and Practice* 1/2018.
- Reynold Lastra, Peter Bell, Christine Bond, „ Sports betting and the integrity of Australian sport: Athletes and non-athletes perception of betting – motivated corruption in sport“, *International Journal of Law, Crime and Justice*, 1/2018.
- Бранислав Симоновић, Криминалистика, Крагујевац 2012.
- Дејан Шупут, Кривичноправно санкционисање намештања спортских резултата – нехармонизованост законодавства европских држава, *Сјрани љравни живои* 2/2013.
- Драган Јовашевић, Војислав Ђурђић, *Кривично љраво: Посебни гео*, Ниш 2013.
- Драган Јовашевић, Споредно кривично законодавство у Републици Србији, *Војно дело* 7/2019.
- Зоран Стојановић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд 2022.

Зоран Стојановић, Наташа Делић, Кривично право посебни део, Београд 2020.
Ненад Ђурђевић, Миодраг Мићовић, Зоран Вуковић, Уговори у спорту, Крагу-
јевац 2014.

Сретенка Дугалић, „Значај спорта и понашања спортиста за формирање ставова
људи“, *Спорти- наука и право* 6/2016.

Републички завод за статистику, Билтен пунолетних учиниоца кривичних дела
у Републици Србији 2017, Београд 2018.

Републички завод за статистику, Билтен пунолетних учиниоца кривичних дела
у Републици Србији 2015, Београд 2016.

Правни извори

Закон о спорту, Службени гласник РС, бр. 10/2016

Кривични законик, *Службени гласник Републике Србије* бр. 85/2005, 88/2005 –
испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016
и 35/2019

Кривични закон Републике Србије, *Службени гласник Србије и Црне Горе*
26/77-1341, 28/77-1566, 43/77-2213, 20/79-1059, 24/84-1233, 39/86-2739, 51/87-
2421, 6/89-406, 42/89-1401, 21/90-888 и *Службени гласник Републике Ср-*
бије бр.16/90-468, 49/92-1664, 23/93-817, 67/93-3110, 47/94-1465 и 17/95- 529,
44/98 од 08.12, 10/02 од 01.03, чл. 255i

Конвенција Савета Европе о манипулацији спортским резултатима (Council of
Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions), усвојена: 18.
септембра 2014. године, ступила на снагу: 01. септембра 2019. године, Co-
uncil of Europe Treaty Series – No. 215

Dorđe B. Marjanović
University of Kragujevac
Faculty of Law Kragujevac
djordje2611@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5238-7292

Criminal Act of Competition Fixing with Review on the Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Results

***Abstract:** Fixing the outcome of sports competitions is one of the biggest threats to the integrity of sports. Sport as a social phenomenon has its own individual and social dimension. However, the degree of benefit for the individual and society can be neutralized by phenomena that threaten the integrity of sports competitions. The goal of this research is to provide an answer to the question of whether criminal law, as a branch of law characterized by the ultima ratio character, should respond to the appearance of fixing the outcome of sports competitions, as well as what type of outcome fixing should be responded to within the framework of criminal law. This research also includes an analysis of certain provisions of the Council of Europe Convention on the manipulation of sports results in order to see the potential scope of the Convention in terms of influence on the criminal legislation of countries that ratify the convention. In the last part of the paper, the criminal offense of fixing the outcome of the competition from Art. 208a. Criminal Code of the Republic of Serbia.*

***Keywords:** fixing the outcome of competitions, fixing sports matches, criminal offense, Council of Europe Convention on the manipulation of Sports Competitions.*

Датум пријема рада: 07.06.2023.

Датум достављања коначне верзије рада: 17.07.2023.

Датум прихватања рада: 05.09.2023.